Magiczny Kraków

Wartości zabytkowe

2022-09-02

Twierdza Kraków była budowana przez ponad 70 lat w ostatnich dwóch stuleciach i składa się z budynków, które są cenne z punktu widzenia historii architektury militarnej. W wielu przypadkach są to też cenne świadectwa czasów minionych. Zabytki militarne Twierdzy Kraków komponują się i uzupełniają z innymi zabytkami czasów II rewolucji przemysłowej, gdy świat wkroczył w erę elektryczności i silników spalinowych, a które są obecne i wciąż wykorzystywane w Krakowie.

Austriacy zajmując i wcielając do swojego państwa Rzeczpospolitą Krakowską i przystępując do stworzenia z miasta twierdzy mieli do dyspozycji pozostałości po obozie warownym oraz umocniony w poprzedniej epoce Zamek Królewski na Wawelu. Ich inwestycja obejmowała coraz to nowocześniejsze rozwiązania techniczno-budowlane, które korzystały z doświadczeń innych części monarchii, innych państw, toczonych wojen, a także z najnowszych osiągnięć wojskowej techniki budowlanej.

Twierdza Kraków składała się z kilku pierścieni obrony i budowana w czasie, gdy następowały gwałtowne zmiany w technologii, które przekładały się na jakość i sprawność techniki uzbrojenia stanowi przykład ewolucji sztuki obronnej.

Dawna Twierdza Kraków stanowi największy kompleks obronny z przełomu XIX i XX wieku w Europie Środkowej, liczący ponad 120 dzieł obronnych, a także kilkadziesiąt obiektów zaplecza i infrastruktury związane z Twierdzą. Do dzisiaj przetrwały 34 forty oraz wiele mniejszych dzieł obronnych – baterii, szańców, ostrogi bramne, prochownie, schrony amunicyjne, kawerny – a także sieć dróg fortecznych, zespoły koszarowe, magazynowe, szpitale oraz lotnisko, wiadukty, dworzec kolejowy.

Niektóre z tych dzieł są unikalne – stanowią połączenie kilku szkół fortyfikacji, które wykorzystano w czasie ich wznoszenia. W wielu przypadkach unikatem jest wyposażenie w ówczesne nowinki technologiczne, jak np. wysuwalno-obrotowe wieże pancerne M. 2 Senkpanzer w forcie 44 „Tonie”, a w jeszcze innych fakt, że na świecie pozostały już tylko bardzo nieliczne obiekty tego typu, jak np. hangar z 1916 roku typu Waagner na terenie dawnego zespołu lotniczego w Rakowicach.

Większość dawnych budynków bojowych schowana jest w zieleni fortecznej, ale wartość historyczną ma także ukształtowany krajobraz wraz z kompozycją zieleni fortecznej. Wszystko to pozwoliła na wpisanie dzieł na listę zabytków, niektóre stały się „Pomnikami Historii” zgodnie z wytycznymi Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 1994 roku, a całość być może wraz z innymi c. i k. twierdzami zostanie wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.